

Sel-su tek boşalıb dolan,
Yaş quruyub bu gözümde.
Bu yollara yoldaş olan,
Bir dərvishəm yer üzündə.

Dərvish ruhlu şair Veli Xramçaylıının misralarıdır. 70 yaşı tamam oldu. Azərbaycan Yaziçılar Birliyinin (AYB) üzvü, tanınmış şair, jurnalist, "Ocaq" qəzetinin baş redaktoru Veli Xramçaylı-Dərvish Vəlini ədəbi mühitdə tanımayan yoxdur. Jurnalistikanın ədəbiyyatdan qopara bilmədiyi, şeirin, sözün adamı olan Veli Xramçaylıdan 70 illiyi münasibətə müsahibə götürdü.

- Siz Sibirde doğulmuşsunuz. Allənizin uzaq Sibirə sürgün edilməsinin səbəbi nə idi?

- Atamın babası Nəsib kişi kəndin kovxası olub, anamın babası Hacı Süleyman da bəy olub. Anamın emisi Əmirəlan babam Qori müəllimlər seminariyasında Stalinlə bir yerde oxuyub, Stalin təhsilini yarımqıq qoyub gedib, ancaq babam axıra qədər tehsilini davam etdirib.

Onu da deym ki, atamlı anam əmioğlu əmiqizi olublar. Anamın babası Şərif Şikəstə Səməd Vurğunun ustası olub. Bir tərefdən də Cahandar ağanın qohumuyuq.

Anamın atasıgil dörd qardaş olublar. Keçən əsrin 30-cu illərində anamın atası Sədi və emisi Əmirəslan sovet hökumətinin elindən qaçıb Türkiyəyə getdilər, qalan iki qardaşlarını isə bolşeviklər gülələdilər. Babalarına görə bizi ailəlikcə Sibirə sürgün etdilər, qardaşım şair Eldar Nəsibli Sibirel və mən Sibirdə-Tomskda anadan olmuşuq.

- Qazaxa gələndə neçə yaşınız vardi?

- Mən anadan olandan sonra ailəmizə bərəət verildi, Xruşşov repressiyaya məruz qalanların geri qayırtmasına icazə verdi. Biz də köçüb Qazaxa gəldik. Biz 1956-ci ildə sürgündən qayıtdıq, onda mənim bir yaşım vardi, Eldarın isə dörd yaşı olub.

- Türkiyəyə keçən baba-larınızla sonradan görüşə bildinizmi?

- Cox maraqlıdır ki, keçən əsrin 1970-ci ildə anamın atası Sədi babamı Qazaxa getirdik, turist kimi gəldi, amma burda qaldı, ona Sovet passportu alıq və 1977-ci ildə rəhmətə getdi, məzəri kendi-

mizdədir.

Biz 1956-ci ildə sürgündən qayıtdıq, onda mənim 1, Eldarın dörd yaşı olub. Mən orta məktəbi Xramçaylıının sahilində-Sıxlı kəndində bitirdim. Sonra gəlib Bakı Dövlət Universitetin filologiya fakültəsinin axşam şöbəsinə qəbul oldum. 1974-1976-ci illərdə Estoniyada əsgərlükde oldum.

1983-cü ildə Cəlil Məmmədquluzadənin ev müzeində 1 il elmi işçi işlədim.

- Uzun illər "Azərbaycan təbəti" jurnalında işlədiniz. Bu jurnal sizin üçün hansı yolları açdı?

- 1984-cü ildə bu jurnalda gəldim, şöbə redaktoru işlədim. 1986-ci ildən 2000-ci ilə, jurnal bağlanana qədər Məmməd Arazın müavini oldum. Mənim taleyimde böyük şairimiz Məmməd Araz böyük rol oynayıb. Biz ata-oğul kimi olmuşuq. Uzun müddət Məmməd Arazla çiçin-çiyin işlədik. Ondan həm mənəvi, həm poeziya cəhətdən çox şeylər götürmişəm. O, böyük şairi heç vaxt unuda bilmərəm, onun üstümde çox əməyi olub, haqq-sayını heç vaxt itirmərəm. Məmməd Araz da Məmməd Arazdır...

- Sizin ilk şeirlərinizi kim çap etdi?

- Ədəbiyyatda ustadım Məmməd Araz olub. Ədəbiyyata gəlmeyimdə mənə bir də Vaqif Bayatlı (Cəbrayıllı) kömək edib. Tələbə vaxtı şeirlərimi aparmışam baxsı və ilk şeirlərimi Vaqif Cəbrayıllı "Ulduz"da çap edib. İki şeir idi. Biri dörd, biri üç bənd. Misraya 1 manat verirdilər. Bundan sonra her il "Ulduz" jurnalında şeirlərim gedib. Hətta Yusif Səmədoğlu məne "mənim şairim" deyirdi.

- "Azərbaycan təbəti" jurnalı bağlanandan sonra siz öz qəzetinizi yaratdırınız.

- "Ocaq" qəzetini açdım, ədəbi, bədii, siyasi qəzetdir, uzun illər davamlı çap olundu, sənin özünən də yazlarını, şerlərini bir neçə dəfə çap etmişəm. Amma indi maddi probleme görə qəzeti çıxara bilmirəm. Ömrümün 40 ili də "Azərbaycan" nəşriyyatında keçib.

1984-cü ildən taleyimi jur-

Sibirdə sürgündə doğuldu, 1 yaşında Qazaxa köcdü... Veli Xramçaylı-70

Veli Xramçaylı: "İndi dərviş olmaq çox çətindir, mən "dərvishəm" deyəndə çoxları mənə qəribə baxır"

nalistikaya bağladım. Məsələ, burasındadır ki, jurnalistika ilə məşğul olsam da, jurnalistika şairliyimi üstələyə bilmədi, mən heç vaxt poeziyadan el çəkə bilmədim. Sən də yaxşı şeirlər yazırdın, amma sonra jurnalistika səni üstələdi, amma məni üstələyə bilmədi

"Babalarıma görə bizi ailəlikcə Sibirə sürgün etdilər, qardaşım şair Eldar Nəsibli Sibirel və mən Sibirdə-Tomskda anadan olmuşuq"

(gülür).

İndiyə qədər 10-a yaxın kitabı çap olunub. "Duyularım bir zəmidir" adlı ilk şeirlər kitabı 1989-cu ildə "Yazıcı" nəşriyyatı tərəfindən çap olunub.

O zamanlar kitab çap olunmamışdan əvvəl onu rəyə göndərirdilər. On qəribəsi odur ki, mənim kitabı rəy üçün Məmməd Araza göndərmişdilər.

- Sizcə, bu təsadüf idi?

- Bəli. Məmməd Araz kitabıma müsbət rəy yazdı və kitabı çap olundu. O kitaba ön sözü akademik Nizami Cəfərov yazdı. "Bir dərvishəm yer üzündə" adlı kitabı 1990-ci ildə çap olundu. "Dərvish Veli haqq aşığı" adlı üçüncü kitabımı Asif Ata ön söz yazdı. Asif Ata ədəbi təqidindən əzaqlaşmışdı, o vaxt onu bir az sıxılıqlar... Akademiyanın yanında görüşdük, "mənim sənə bir borcum var" dedi. Mən də makinadan çıxmış şeirləri ona verdim, bir də gördüm ki, kitaba ön söz yazıb.

- Dərvishlik hardan geldi? Sizin dərvishliyinizin Nəqşibəndiliklə bir əlaqəsi var mı?

- Mən elə usaqlıqlıdan ruhen dərvishvari olmuşam. Dərvishlik ruhumda var. Həm də Yunis Əmrə və ədəbiyyatdakı sufilər də ruhuma köçüb. O ruhani hissələr bizim qanımızdadır. O ocağın da təsiri var yəqin ki... Dərvishlik həm də Nəqşibəndilikdən, Hacı Mahmud Əfəndi ocağından gelir, bu usaqlıqlıdan qanımızda, canımızda olub.

Dedim ki: Ya şəhid ol, ya qazi ol, ya dərvish... Mən elə dərvish yolunu tutdum.

- XXI əsrin dərvishi olmaq çətin deyil ki?

- İndi dərvish olmaq çox çətindir, mən "dərvishəm" deyəndə çoxları mənə qəribə baxır. Rəhmetlik Alim Məhərəmlı

"Dərvish Veliyə" adlı bir şeir yazmışdı, orda mənim dərvishliyimi tam açmışdı.

- Ədəbiyyatda kifayət qədər tanınan, qəbul olunan bir şairsiniz, ancaq elə bil bir qədər kənardə qaldınız... Fəxri ad, mükafat almayanların sırasındasınız,

O mənə qardaşdan başqa həm də yaxın dost idim, ikimiz də ədəbi mühitin içinde olmuşuq. Onun avtomobil qəzasında cavan getməyi mənim içim yandırır, göynədir.

Sən köçüb gedəli ay Məmməd Araz,

Dərdimi deməyə bir kimse yoxdur.

Bu gün Məmməd Arazla dərdleşməyi, onu ömrün 70-də yanımıda görməyi çox istəyərdim. Mənə çox ağırlı sual verdin.

- Doğulduğunuz Sibire necə, gedə bildiniz?

- Yox, gedənmədim. Bir şair yaşayır Bilecəridə Yarı yuxuludur, yarı da sərəxş

Bir şair yaşayır Bilecəridə.

Əlləri cibində cibi də bomboş.

Maddiyyat imkan vermədi getməyə. Çox arzulayıram getməyi. Bəlkə bu yay Sibire getmək arzum gerçekleşdi. Getmək fikrim var. Gedib doğulduğum yeri görmək istərdim, dünyaya göz açdığını yer Sibirdir. Anamgil ordan çox danışardı. Büyük bacılardım orta məktəbi orda rus birtmişdilər. Bizim ailədə ədəbiyyataya böyük həvəs vardı, onlar hamısı ədəbiyyatçı idilər.

On il də adladım Müşfiq yaşı

Göz açıb dünyaya Sibirdə gəldim

Sinəmdə göyərməz qurğuşun daşı,

Mən yurda dirilib qəbirdən gəldim...

- Sibir-qəbir əzabı çəkmiş, represiya görmüş ailələrdən siniz...

- Cox ağır, acı günlər yaşımişıq.

- 70 illiyin kitabını çap etmisiniz?

"Bu da bir taledir" adlı şeirlər kitabı hazırlamışam, yəqin 10-15 güne işiq üzü görecək.

Dünyanın en xoşbəxtiyəm ki, torpaqlarımız işğaldən azad edildi. Xankəndində bayraqımız dalgalanır. Mənim bundan böyük sevincim yoxdur, ən böyük sevincim burdur. 20 yanvar hadisəsinin də şahidi oldum, 30 il torpaq həsrətini də yaşadım, xalq olaraq başımız çox bələlər çəkdi, amma sonda xoşbəxtəm ki, Şaşa azaddır, bu mənə bəsdir.

İradə SARIYEVA